

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Worlt János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Készítetek nem adtnak.

KÖZÉRDEK.

Vegyestartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjart külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Gróf. Andrássy Gyula.

1823—1890.

1867. február 17-én gróf Andrássy Gyula a dualismus alapján kiegyezett Magyarország felelős kormányának miniszter elnökévé lett kinevezve. 1890. február 18-án reggeli 3 órakor gróf Andrássy Gyula, volt külügyminiszter, cs. és kir. v. b. t. tanácsos és altábornagy, az aranygyapjasrend lovagja, Szent István s a világ legtöbb rendjeinek nagykeresztese, vagy tulajdonosa, spanyol grand stb. stb. Voloscebán, az adriai tenger partján, meghalt. A jelzett napok között lefolyt idő a történelemé, mely arany betűkkel, soha el nem évülő dicsőség fényével jegyzi fel azon tényeket, melyek Andrássy Gyula gróf nevét feledhetetlenné teszik hazánkban és külföldön egyaránt.

A nagyok legnagyobbja tűnt el az élők sorából, kit Magyarország az utolsó pillanatig magáénak mondhatott, s a ki fényének, dicsőségének legragyogóbb napjaiban sem feledkezett meg arról, hogy: magyar s akinek genialitását, kitünő tulajdonait a külföld, mint a magyarság jellemző képességeit becsülte meg, reánk hártva a becsülés s a rokonszenv melegét.

Felujul a haza bölcsének, Deák Ferencnek, ki Andrássyban birta nézeteinek legszerencsésebb megvalósítóját, — halálakor tapasztalt páratlan részvét, Legfelségesebb Urunk és Asszonyunk bánatos szava egybeforr népünk millióinak fájdalomával s ezerszeres viszhangként szólal meg a külföld hatalmasságainak, fényes nevű államférfiainak és sajtójának résztvevő szózata, mely elviszi a föld legréjtettebb zugába is veszteségünk leverő hírét.

Századok óta nem volt a magyar nemzetnek hozzá hasonló férfa, ki jelentőségben annyira fontos szolgálatokat tett volna hazájának s a monarchiának. Eszével, szívével hazájának s királyának szolgált s a nyugalomba vonult államférfi tekintélye ép oly nagy maradt, mint a midőn a Ball platzi palotában székelt s a Metternich-féle politikától eltérőleg a legszerencsésebb kézzel vezette a külügyeket, épen úgy, mint magyar miniszterelnök korában az ujjalalukult Magyarország dolgait.

Felséges Királyunk és Királynénk s a törvényhozásnak a nemzet nevében tett koszorui borítják ravatalát. Az országgyűlés törvényt hoz, melyben a haza iránt szerzett érdemeinek elismerésül államköltségen ércszobrot rendel állítani. Budapest főváros Deák Ferencéhez hasonló mausoleumban kívánja elhelyezni a nagy halottat.

És mi itt a távol vidéken, a gyászlobogók szomorú lengését nézve, szívünkben a veszteség feletti fájdalommal, hálát adunk a mindeneket bölcsen rendelő végzetnek, hogy őt adta nekünk s esdve kérjük, hogy követhessék gróf Andrássy Gyula fényes és nemes példáját időről-időre vérünk-ből hazánk, nemzetünk javára százan, meg ezersen azzal a szerencsével és bölcs belátással, a minővel ő tudta megindítani és vezetni alkotmányos életünk új folyamát.

Áldás emlékére.

Gróf Andrássy Gyula ősrégi székely családból származik, mely 1569-ben szerezte meg Csik-Szentkirályt János Zsigmondtól s egyik előnevét innen írja. A család később Magyarországra ment s ott Krasznahorka várát s uradalmát kapta s innen van másik előneve. Gr. Andrássy Gyula 1823. március 8-án született. Szülei gr. Andrássy Károly és gr. Szapáry Etelka voltak. Pesten végezték tanulmányait, csakhamar kedvence lett gróf

Széchenyi Istvánnak s kora nagy embereinek. 1847-ben Zemplénmegye egyik követévé választotta; 1848-ban Zemplénmegye főispánja lett s ő szervezte megyéjében a nemzetőrséget, melyet mint ezredes vezetett a schwehátai csatában. 1849-ben Kossuth konstantinápolyi követévé nevezte ki s bár a szultánt nem bírhatta vala közbelépésre, de annál többet tehetett később a világi fegyverletétel után a menekültekért. Innen Párisba ment, hol Napoleon eszárának és Londonba, hol az angol főnemesség bizalmát nyerte ki szellemes előkelő modorával. 1851. szept. 22-án az osztrák kormány az ő nevét is az „in effigie” felakasztottak közé szegeztette, a mi persze legkevésbé sem gátolta abban, hogy 1856-ban Párisban oltárhoz vezesse gr. Kendeff Katinkát; Erdély legszebb hölgységét, — kivél vármegyénkben is több birtokot kapott. 1848-ban édesanyja közbenjárására amnesztiát nyert s hazajött. 1861-ben Deák Ferenc oldalán foglalt helyet az országgyűlésben, mely sikertelenül oszlott szét. Nem úgy az 1865-iki országgyűlés, melynek gr. Andrássy alelnöke volt s mely alatt rendkívüli tehetségével előkészítette a trón s a nemzetközi kiegyezést oly sikeresen, hogy 1867. febr. 17-én ő felsége Deák Ferenc ajánlatára őt nevezte ki m. kir. miniszterelnökké. Ő volt az, ki 1867. január 8-án tartott koronázáskor, mint a régi nádorok utóda, feltette a koronát a Király fejére. Hogy mit tett miniszterelnöki fontos állásában az országért, mennyire igyekezett az uralkodó házat megnyerni a nemzetnek, miként alkotta meg a m. királyi honvédséget, azok hosszabb máltatást igényelnek. 1871. nov. 14-én külügyminiszter lett, melyet 1879. okt. 8-ig tartott meg, miután előző napon aláírta a Németországgal való szövetséget, melynek okmánya azonban csak 1888. február 3-án látott napvilágot s Andrássyt a legnépszerűbb és ünnepeltebb államférfiak sorába emelte. Ő felsége „vonakodva és sajnálattal” menté fel állásától, mely alatt a berlini congressus munkálataiban kiváló befolyást gyakorolt s Boszniát és Herzegovinát szerző meg a monarchiának. Lemondása után is azonban kiváló figyelemben részesíté a közélet minden mozzanatát s nagy befolyását ott, a hol s a mikor kellett, mindig szerencsésen vetette latba.

Gr. Andrássy tulajdonosa volt a legfőbb érdem rendeknek és méltóságoknak s a legmagasabb helyen ép oly bizalmat helyeztek bele, mint a mily népszerű volt a

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)
Szilágyi Farkastól.

Kik 4 és 5 én hagyták ide Enyedot, azok legnagyobb része Tordán maradt. A küldöttség tagjai közül is csak Horváth István O. Veress Károly és Zoltán János jöttek vissza, hozván magukkal azon leverő hirt, hogy felmentő magyar csapatokra hiába várunk. Ezen hír vétele, igen természetesen, a legmélyebb levertséget okozta Enyeden s ujjong siri csend lett a város egész területén, melyet csak egy ittas ember kurjantgatása és danolása zavart itt és ott.

Mint a minden oldalról kerített vad meg tesz minden kísérletet, hogy rá találjon az ösvényre, melyen üldözőinek fegyverei elől menekülhessen, ép úgy Enyed is megtette szabadulása érdekében mind azt, mi adott rendkívüli viszonyai között lehetséges volt. Folyamodott mint láttuk Czech honvédezedeshez, majd Beöthy kormánybiztoshoz. Ilizelgett Prodánnak, egy olyan férfinak, ki rendes viszonyok között csak az igen közönséges emberek rovatába illett be. Egyet azonban nem tett meg azt t. i., hogy a kegyelmet Axentitől kérje. Meghalt inkább, mint hogy ezt tegye.

A Tordán levő enyedi menekültek közül néhányan január 7-én tettek még egy utolsó kétségbe esett kísérletet, hogy segítsenek Enyeden.

Ugyanis összeszedtek 70—80 löfegyvert s 25—30-an férfiak, közöttük Dezső Móze, Dezső Ferenc, Fodor Miklós, és Nagy Zsig néhany szakérte felpakoltak s 7-én reggel megindultak Enyed irányában.

Céljuk a volt, hogy a fegyvereket csempészséék

be Enyede s a város védelmére titkon, enyedi polgárokból egy kis fegyveres őrséget szervezzenek.

Céljuk azonban nem sikerült. Axenti táborával Maros-Ujvár vidékéről ezen nap nyomult Enyed közvetlen közelébe s a Felvinc és Enyed között vezető országot környékén erős kőműlő csapatokat járattat.

Egy ilyen kőműlő csapat Miriszlón innen, az O Lapádról jövő patakon átvezető hidnál őket meglepi, kis karavánjukat két részre szakítja és a fegyvereket tőlük elveszi. A meglepett és kifosztott menekültek kisebb része sebes vágatásban Enyede jött, nagyobb része pedig visszavergődött Tordára.*)

E volt az utolsó kísérlet arra nézve hogy Enyed fegyveres ellentállással segítsen magán.

Főleg az éjjelek voltak január első hetében irtózatok Enyeden. Éjjelre irt magyar ember senki le nem vetkezett, hanem öltözetében, szobai világítás mellett virasztottuk át a hosszú éjjeleket.

Ejjelenként ásta el a polgárság pinczébe, istállóba értékesebb ingóságainak egy részét, a más részét pedig összecsomagolva kéznél tartotta, hogy bár melyik órában magával vihesse.

A családok felnőtt tagjai éjjelenként, egymást váltogatva az ablakoknál őrködtek s figyeltek, hogy nem támad-e a városon valamerre tűz, nem jön-e valamely irányból fegyver lövésnek vagy segély kiáltásnak hangja.

Ha kissé előre haladtott est időben, pár ember a szokottnál valamivel hangosabb társalgást folytatott az utcán, már ez is elég volt arra, hogy kik hallották felriadjanak.

Akadott lelketlen ember, ki léha sőt az akkori rendkívüli viszonyok miatt bünsőnek nevezhető kedvtelésből éjjel „tíz van” kiáltást hangoztatott. Minden ilyen ellhangzó kiáltásra az ötozetőkben szendergők fekhelyükről felugrottak s menekülésre gondoltak.

* Fodor Miklós városi számvevő szives közlése alapján.

Nagy áldása volt istennek, mikor a kinosan átvirasztott éjjelek után megjöttek a reggelek; mikor egy-egy jövő menő embert lehetett látni az utcákon.

Jellemzők Enyed akkori cselédviszonyai is.

A legfőbb családnak egyáltalán nem volt cseléde.

A magyar származású cseléd az ó év multával siettek innen el haza, nem mertek Enyeden maradni, mások pedig helyökbe nem jöttek.

Az oláhszármazású cselédeknek nem volt tanácsos parancsolgatni, mert vagy egyszerűen nem fogadtak szót, vagy fenyegetőztek. Betelt akkor Enyed mindenképen sanyargatott lakosságán az ismeretes közmondás: „Magad uram, ha nincs szolgád”.

Uri családok kényelemhez szokott tagja végeztek a cselédnek teendőit, hoztak vizet, húst a mészárszékből, vágta fát, gondozták az istállót stb. stb.

Csak a legrikkább esetek közé tartozott, hogy főleg férfi cseléd az éjt gazdája telkén töltse. Este elment a reggel került haza ittasan, házsártosan. Ha pedig valamelyik az éjt gazdája telkén töltötte, reggel ugyancsak megkövetelte a borraivalót.

Legkivált azon családok helyzete volt valóban aggodalomteljes és szomorú, melyek a családférfi tagjait nélkülözték, melyeknek csak nő és gyermektagjai virasztották át az éjjeleket. Én egy ilyen család körében voltam s híven emlékszem, hogy mennyire győtrő aggodalmak között multak a napok, de főleg az éjjelek.

Január 7 én is menekült Enyedről 6 férfi. Egész éjen át utaztak kerülő utakon s jan. 8-án reggel érkeztek Tordára. Ezek Enyednek igen rövid idő multával bekövetkező pusztulását már egész bizonyossá vették.

Ene menekültekkel Vajna István 8-án reggel találkozott Torda piacán, a találkozást így beszéli el: „Január 8-án kora reggel kimentem a piacra s ott áldogálva, egyszer látok egészen ziláltan jöni 6 férfit.

hazában mindenütt. Halála mélyen sújtja közéletünket s erős támasztól fosztotta meg hazánkat, mely hozzá hasonló tekintélyű férfit nem bir fia sorában.

A részvét oriai, imposánsul nyilatkozik mindenfelől. Első sorban Ő Felsőgeik jelzik fájalmukat, mint mindég, mikor nagy csapás érte hazánkat.

Ő felsőge a király következő kizárólagos intézte az elhunyt özvegyhez:

Kedves grófné! Mélyen megilletődve intézem önhöz-e sorokat, hogy felejthetetlen férjének elhunytá fölött legbensőbb részvételemet kifejezzem.

Érzem egész nagyságát a gyászos veszteségnek, mely bennünket ért, mert a boldogultban, kiből én szeretett férjém, a haza pedig legnagyobb és legjobb fiainak egyikét siratja. Én is mély bánattal gyászolom kedvelt híveimet, ki lovagias jellemmel párosult fenkölt szellemével évek során át legjobb tanácsadóim egyike volt s kinek valódi hazafias és államférfiai nagy érdemei az egész monarchiában maradandó elismerésre számíthatnak.

Enyhítse a Mindenható önmek és családjának méltó fájalmát, melyben a dicsőültnek emlékét hálás érzélemmel megőrizve, őszintén osztozom.

Budapest, 1890. február 18-án.

Ferenoz József s. k.

Ő felsőge a királyné pedig ezt táviratozta:
„Mélyen elszomorodva küldöm a grófnának legmelegebb részvételem kifejezését. Az ön családja sokat vesztett, de ép annyira siratja a veszteséget a király és a haza. Én pedig leghevebb barátomat vesztettem el.
Er s b e t.”

Folyó hó 21-én délután az Akadémia lépcsőházából történt a temetés, melynél Simor hercegprimás végezte a beszentelést s a legimposánsabb módon nyilatkozott a rendkívüli részvét. Ő Felsőge a Király, az országgyűlés, a miniszterium; a magas klérus, a hadsereg és honvédség, az Akadémia s a különböző testületek tehát az egész nemzet képviselői, a külföldi nagyhatalmak követői megjelentek a végtisztességnél. S a mi legmeghatóbb és megtisztelőbb: Ő Felsőge a királyné megjelent a nagy férfi ravatalánál és személyesen helyezve el koszoruját, tiz percig imádkozott. Legyen meghallgatva imája!

LEVELEZÉS.

I.

Verespataki levél.

— Influenza. — Hangverseny. — Főszolgabíró elvétele. — Egy derék asszony halála.

Ha cs. k. katona nem lettem volna (akkor még nem járt a es. és k.) s ha jelenleg m. kir. honvéd nem volnék, félve fogna tollamat kezembe, nem a megdorongoltasért (mint az abrudbányai levelező kollegám megjegyezte multkor levelemben) mert annak állok elébe! hanem — bocsánat! — a saját hibákért, miktől minden levelező retteg és fázik.

No hát előre!

Én is kezdem az influenzával. Itt nálunk, hol a

Kérdem tőlük hogy honnan jönnek? Enyedről felelek. Nős mi hir Enyeden? Kérdem tovább. Enyednek vége, mondák, ép úgy fog járni mint Felvincz. Nem kérdezősködtem tovább, hanem sietve megtértem szállásomra, közöltem a levert hirt velem egy szálláson levő enyedi menekült társaimmal s azután elkezdettünk mindnyájan zokogva sirni.*

* Felviradtunk 1849. január 8-ára. A görögkeletiek karácsony ünnepének 2-ik napjára. Egy hátfőre esett ez a szomorú emlékű nap.

Kitörölhetlen gyászbetűkkel van bejegyezve ez Nagyenyed változatos multját emlékeztetben tartó történet könyvének lapjain. Ez erdélyi részek eme kis magyar városát, évszázadok óta ért négy rendbeli romlás között kétségbe kívül e volt a legirtózatossabb s legnehezebben helyreépíthető romlása.

Ez megint zajos napja volt Enyednek. Mint mikor a szunyadó méheket felveri szenderegésükből valamely ellenséges kéznek érintése, bosszusan és fájdalmasan zümmög a kasnak összes lakossága, ugy zajongott Enyed magyar és szász ajku polgársága 1849. január 8-án kora reggeltől késő estéig, bosszusan és fájdalmasan Már reggel megérkezett a feléje gyorsan közelgő vihar előszele, mely leküzdhetlen erővel kerítette hatalmába a szerencsétlen város összes magyar ajku lakosságát.

Váratlanul mint a villámcsapás jelent meg e napon Enyeden, reggeli 8 óra körül Nemes Juvon a háportoni g. kath. pap fia és Gróza Isztráyi. tribunok vezetésök alatt a Maros bal partján, Enyedtől alig 2 negyed órányi távolságra táborozó Axenti tábortól m. e. 20 löfegyverekkel és lánccsákkal fegyverkezett ember.

Öltözetükről szonnan meglehetően ismerni, hogy nem a Prodán, hanem az Axenti tábortól valók.*)

*) A Prodán tábortól havasi, az Axentiét pedig a Maros és Küküllő menti oláhok alkották, a havasi u. n. mokányi öltözete pedig a Maros és Küküllő menti oláh öltözetétől nagyban különbözik.

eholera soha orrát be nem ütötte; itt nálunk kik — mivel magosan vagyunk — az Istenhez oly közel állunk, itt nálunk, hol hegyaljának legjobb borait isszuk, mondom itt nálunk is grassált az influenza nagy mértékben. Bátran irhatom, hogy a lakosság fele keresztül ment rajta, de halál e miatt nem történt.

Orvossaink lába a sok járkálástól majdnem térdig kopott. Még egy ilyen járvány — quod Deus avertat — és orvossaink láb nélkül maradnak, mi nem is volna nagy csoda, lévén a mi községünk girbe-görbe.

Most az influenza szűnő félben van, mert egy nagy szél, mely három napig tartott — elvitte hazájába a nagy Muszkaországba; rekedt volna és rekedne végleg ott.

Hanem a verespataki dalkörön az influenza ki nem fogott, mert ennek tagjai — akkor midőn az a leg-erősebben dühöngött oly ügyes és jól sikerült tánczvizgalmal-összekezdőt hangversenyt rendeztek, hogy az influenza mérében — ki a torzkép rajzolók szerint igen vén és csaf — fogait csikorgatta volna, ha lettek volna.

Ott látták azok, kik ott jelen voltak, mert engem az influenza magas kegyeibe emelt — Verespatak színe-javát, szebbnél-szebb asszonyait és leányait az abrudbányai tisztikar egy néhány derék tagját legjobb kedvvel, fesztelelül — mint egy nagy és kedélyes családot — mulatni more patrio kivilágos viradti-g.

Igazan van a közmondásnak „vígásd után szomorúság” mert nálunk bevált, ugyanis a mi derék, erőyes, népszerű főszolgabíránk D a m ó V i l m o s urat tőlünk az alvincziek megirigyelték s elakarják vinni.

Ha csakugyan fajt a complit főszolgabíránk Alvinczre áttétele, akkor Alvincz gratulálhat magának, Verespatak pedig, hogy mit vesz benne az le nem írható. — Árván marad a ref. egyház, melynek templomát buzgalma és fardhatlanságával romjaiból felépítette és ügyeit a legnagyobb szorgalommal és lelkiismeretességgel vezette; árván marad az alig létesült temetkezési és beteggye-sület, mely benne egyik létesítőt s buzgó elnökét veszíti, a létesíteni szándékolt kiseddóvó eszméje szunyadni fog továbbra stb. stb., de árván marad járásunk, melynek ügyeit-bajait oly jól ismerte és oly tapintatosan nagy szorgalommal vezette s mely őt oly nagyon szerette. Bizony nagy pechje van szegény Verespataknak. Kértünk csak bányabiztosságot — (nem mint más városok kir. táblát) — nem kaptunk; kértünk a nagy tö helyreállítására állami segílyt, — azt sem kaptunk; kértük a minket joggal megillető és már ki is utalt frohne pénz — és kaptunk — fűgét; most pedig ezeknek legtetejébe viszik a kívül Verespatak legjobban meg volt elégedve s a kit oly nagyon szeretett — derék főszolgabíróját! Hát nem pech ez?

Még más szomorúsága is volt Verespataknak, de különösen az unitárius eklézsiának, egy derék, igazi, magyar matronát temettünk el a napokban öv. Jánky Andrásné szül. gagyi Pálly Teréz helybeli birtokosnét.

E derék nő, kinek férjét a szomorú emlékű 48/9. évben az ő és gyermekei szeme láttára lötték meg az oláhok, daczára a sok fenyegetésnek, vallását — unitárius

Pár perczre megállanak a piacon s a város főbírója és a szállásmester után kérdezősködnek Hank J. a tanács hivatalos helyiségében még nem jelent volt meg. Pár a piacon ácsorgó enyedi polgár szalad utána. Mások a szállásmestert keresik.

A csapat azonban nem vár egyikre sem, hanem négy csoportra oszlik s a város négy főutczáján, egy időben megkezdik az elszállásolást. Szállásolás közben városi polgárokat vesznek maguk mellé, kik őket vezessék.

Igy vették fel a többek között egy Vasvári nevű csizmadia mestert és egy H é j j a s S á n d o r nevű szabót.

Mint a testtel érintkezésbe jövő villany folyam rázkodásba hozza az idegzetet, ugy rázkodott meg Enyed lakossága, mikor korán reggel őt hat felfegyverkezett, Axenti tábortól való oláhok hajlékaiba betolakodni láttak, kik minden egyes háznál 10—15 felkelő oláh számára rendelték meg szállást és ellátást. Mig az elszállásolás folyt még néhány tribun jött be a városba, ugyancsak az Axenti tábortól, kik esellenül és eszeveszetten lovagoltak az utcákon alá s fel. Majd megállottak a vendéglők és kereskedések előtt, lovaikat kézügyben talált emberekre bízták, maguk pedig be mentek a kereskedésekbe, vendéglőkbe s jól bepálinkáztak, villásreggeliztek.*)

Az elszállásolás az egész várost felriasztotta és talpra állította. Mindenki sietett a város háza elébe tanácskozásra. Pár negyedóra alatt összegyűlt ide néhány száz ember s a legelkeseredettebb hangulatban tanácskoztak a teendőik felett.

Abban állapodtak meg, hogy induljanak azonnal mind együtt Torda felé. Viskolczy Henrich minorita házfőnök a zajos tanácskozás hallatára kijön a rendházból, mely a piacz keleti során, a városháza közelében emelkedik s az ablakai alatt is tanácskozó, erősen zajongó

*) Több szemtanu, ezek között az öreg Bakk János elbeszélése alapján.

vallású — nemcsak nem hagyta el, de másokat is bátorított, — akkor midőn neki is bátorításra volt szüksége. — Házából templomot csinált. Ott gyűlte össze a vallásukhoz híven maradt unitáriusok, ott olvasták a bibliát, ott bátorították és segélyezték egymást. A szomorú napok elteltével pedig a leégett templom újjáépítésében oroszán része van. Áldás emlékére!

Már most hadd jöjjön az a dorong! r. l.

II.
Abrudbánya, 1890. február 16.

Az abrudbányai kereskedő ifjuság tegnap este tartotta meg a „Havasi kürt” vendéglóban farsangi mulatását, mely ezuttal elég szűk volt; a minnek örültek ugyan a testület vezérferfiái, de bizonyára jobban szerettek volna a tánczos hölgyek, ha az a sok tyukszem tapodás ritkábban történt volna. Szóval, bizony ez a tegnapi bál volt az idei farsang egyik legnépesebb bálja. A legmagasabb tenorral kell megemlékeznünk az abrudbányai kereskedő ifjuságról, amelyhez fogható mulatságot nem látott még Abrudbánya. Mintha csakugyan a hajdankorból, abból a jobb világból, abrudbányai aranykorból jött volna vissza egy tündökítő fényugár.

De térjünk most az est történetére: Először is ki kell jelentenünk, hogy Abrudbányán még a farsangon egy bálban is annyi fiatal embert nem lehetett látni, mint a tegnapi estvén; ugy hogy egy tánczosnőre két fiatal ember is jutott, ha egyszerre mind táncolni akart volna. A szép tágas és gyönyörűen díszített teremben már fél 9 órakor föl-alá hullámoztak a tarka párok s mikorra a lady-patronesse megérkezett, teljes képét láthatta már a bálnak. Ivásku Györgyné a jó, kedves háziasszony fél 10 órakor, impozáns pompával vonult be s nyájias szeretetre méltósággal foglalta el tisztét. Mikor megérkezett, egyik oldalon a felkért tiz szép leány, másik oldalon pedig a rendező fiatalok sorfalatt képeztek. Dávid Samu biz. elnök egy szép beszéd kíséretében díszes virágcsokrot nyújtott át. Ezután felhangzott a zene és folyt tüzesen a tánc egész reggelig. A négyeseket 50—60 pár járta. Minden részben csinosan és izléssé- sen rendezett mulatság volt. A rendezőseget, mely a legkisebb részletre is páratlan gondot fordított, méltán megilleti a legnagyobb elismerés. A befolyt tizista jövedelem az abrudbányai keresk. iskola javára fordított. A hölgyek névsora a következő: asszonyok: Öv. Árkosi Károlyné, Boér Bólané, Fülöp Sándorné, Fibán Károlyné Szöcs Albertné, G. Képes Ferenczné, Papp Emilné, Ince Ferenczné, Szabó Lajosné, S. Iló Edéné, Jancsó Mártonné, Ternovián Jánosné, Székely Istvánné, Czura Sándorné stb. Leányok: Ivásku Netta, Ivásku Zsenike, Fibán Jolán, Árkosi Erzi, Árkosi Gizike, Fogarasan Elvira, Szabó Lujza és Terka, Remetei Zelma, Ádámovits Aurólia, Szilágyi Etelka, Czura Zseni, Loboncz Heléna, Faur Leontin, Sidló Vilma, Sidló Ida, Ternovián Florentina. stb. Zs.)*

*) Szívesen vesszük értesítéseit.

Szerk.

sokaság közé vegyül.

Mit akarnak kedves aai? kérdi az összeverődött csoportoktól.

Megyünk mindnyájan innen. Nem várjuk be mig az elszállásolt 9000 oláh a városba bejön, kik biztosan lefognak gyilkolni itt minden magyar embert. Megyünk, elvezérel minket a jó isten innen Tordára, hangzék minden oldalról a zajos válasz. Az isten szent nevére kérem aai! — mondá tizista cseugó hangon, kissé tótos kiejtéssel a derék pap — ne menjenek. Ne hadják ide városukat, gyermekeiket, hajlékaikat; ne hadjanak ide engemet, ki a városból nem fogok mozdulni. A jó isten nem hagy el minket. Mi a császár hívei vagyunk. Kik a forradalmat csinálták, azok innen távoztak. Mi nem csináltunk forradalmat; mi békés polgárok vagyunk; minket nem fog bántani senki. Ha le akartak volna gyilkolni, már ezideig legyilkoltak volna. Ujólaj is az isten szent nevére kérem ne menjenek, maradjanak maradjanak k. aai**).

Viskolczy fellépése és beszéde hatott. A nagy többség menekülési szándékával felhagyott. Egy tizedek azonban 15—20 ember, Szikszai Lajos később városi szolgabíró rábeszélése következtében és vezetése mellett, déli idő-körül mégis utra kelt. Az erdősegekben, kerülő utakon siettek Torda felé, mert Axenti tribunjai a Tordára viró országutat felügyelet alatt tartották.**)

Ez alatt az elszállásolási szakadatlanul tartott s a tribunok még mindig eszeveszetten száguldoztak az utcákon.

Kétfelől érkezik vissza Enyedre Tordáról Málnási József ref. énekvezér 8—10-ed magával, Közöttük Kerekes Sámuel megyei birtokos és egy Verese nevű enyedi lakos. Két szekeren utaztak haza felé. Málnási ezen időkről vezetett naplójában, ide vonatkozólag ezeket mondja:

*) Az öreg Bakk János elbeszélése alapján, ki a felette izgalmas jelenetnek eleitől végig szem és fültanuja volt.

**) Szintén az öreg Bakk János elbeszélése alapján.

Előfizetési

emigrationalis elemek fenti ezim alatt sa annak sem különös fontosságát nem tuis és hivatottabb tollu melynek adalékai m osztó, pártatlan tö

Hazánk önév végig részt vettem, szerény munkám k

Mindazonáltal pótol akkor, midőn rejtekében a történe a nagy események teljesen egyéni élm ténének azon olda helyzetének általán indit engem e mun

Munkámat,

meg, mely tiz nap kezdődött a honfala imet hat, több-kev emigrationalis élet társaim kiállott vie len társadalmi élet vagyok meggyőződ

irodalmunkban mé kezék: 1. „Hog menesztetteu Amer 5. „Hogyan lettem

gyűjtöttem ezen melyek Mészáros től birtokomban v jól esett már azon ezen emlékeim ir sajtó alá könyvem között is lesznek élményeit. Danes honvéd-kapitány. közepe táján fog

— (Jóhal

kitől a „Pesti H oim alatt között k ezt a kiválóen né tárcaközleményne kivánhat magának regényesarnokában Hugh Conway an Midőn t. olvasóin zük, hogy a „Pest egy levelezőlapot egész hétig muta előfizetési ára kü

G. And

mindenütt. Ali a fekete zászló jelezték. A várn templomon a E himbájja a fag napján d. u. 3

— Gróf.

nevében főispé Kemény Endr

„Nagy félelm csésen el is é Egyszer látok meghült a mi jöve esebes s vá „áll meg, ne puskát, löport

Tudván

laltam fegyver

Nem is

szólottak hoz

Ezután

alá, melyen

megijedtem.

günk lesz.

Csodálat

hozzánk: „M

9000 oláh. a

Megszá

város végéig.

voltak magy

Ezek k

En eme kór

oláh álldogá

Benne

hasonló kór

En t

senkit.

Igy la

a tanácsház

s majd min

*) A

országut melle

IRODALOM.

Előfizetési felhívás Dancs Lajos „Törödékek tíz éves emigrationalis élményeimből” című munkájára. Midőn e műveket fenti cím alatt sajtó alá bocsátom, meg kell jegyezni, hogy annak sem különös történeti becsét, sem politikai multunkat érintő fontosságát nem tulajdonítok. Emigrationalis irodalmunk e téren — és hivatottabb tollú íróktól — oly kimerítő munkákkal rendelkezik, melynek adalékai már bőven elegendők arra, hogy abból az igazságosító, pártatlan történelmet a jövő számára megírassák.

Hazánk önéletrajzi harozáról pedig, jóllehet abban elejétől végig részt vettem, éppen semmi említést sem teszek, minthogy az szerény munkám keretétől még távolabb esik.

Mindazonáltal azt hiszem, hogy a legkisebb adalék is hízogott pótol akkor, midőn oly tényekről van szó, melyek a távoli magány rejtekében a történelem által alig felkereshető helyeken játszódva le, a nagy eseményeknek elmosódó végeit képezik, de egyszersmind teljesen egyéni élményeket adván elő, világot vetnek korunk történetének azon oldalára is, a melyek összegezése korunk társadalmi helyzetének általános viszonyait is megérthetőbbé teszi. E nézet indit engem e munkám közrebocsátására.

Munkámat, a magyar földön egy kis haroz leírásával kezdem meg, mely tíz nappal a világi fejezet után vivotott. Ezután kezdődött a honfoglalás hosszú, küzdelemes korszaka. Először ímet hat, többé-kevésbé különálló törödékekben írtam le s benne az emigrationalis élet köznapi eseményeit, a magam és közelebb álló társaim kiállott viszontagságait, melyeket az előtűnk egészen ismeretlen társadalmi élet közepette átélünk kellett, ecetelem; s úgy vagyok meggyőződve, hogy épen ily irányu emigrationalis munkák irodalmunkban még nem jelentek meg. E törödékek címei a következők: 1. „Hogyan jutottam Konstantinápolyba?” 2. „Hogyan menesztettem Amerikába?” 3. „Amerikában.” 4. „Hungarian Farmon.” 5. „Hogyan lettem vívő-mester?” 6. „Hogyan érkeztem Amerikából haza?” Örmémmel tettem papírra a régmúlt idők emlékeit; össze gyűjtöttem ezen időkre vonatkozó régi okmányaimat, leveleimet, melyek Mészáros Lázár altábornagytól, Hájnák Pál volt rendőrfőnök-től birtokomban vannak s melyeket leírásomban is felhasználtam s jól esett már azon érdeklődés is, melylyel barátaim és jó ismerőseim ezen emlékeim iránt viseltek. Az ő bátorításukra bocsátottam sajtó alá könyvem s ma reményem van, hogy a nagy közönség között is lesznek olyanok, kik érdeklődéssel olvassák egy volt emigrans élményeit. Dancs Lajos, nyug. m. k. honvéd őrnagy, 1848/49-iki honvéd-kapitány. E mű, mely 6—7 iv terjedelemben 1890. évi febr. közepe táján fog megjelenni, példányonként ára 1 frt lesz.

— **Jókai Mór** a „Pesti Hírlap”-ban.) Nagyevű írónk, kitől a „Pesti Hírlap” február 2-ik száma „A kajmános hölgy” cím alatt kitűnő humorisztikus társát, ezentúl sürűbben fogja ezt a kiválóan népszerű lapot dolgozataival fölkeresni, novellával, társaközleménnyel. A nagyevű új munkatárs hoz méltán szerencsét kívánhat magának a „Pesti Hírlap” és olvasó közönsége. A lap regényesarnokában most kezdődött „Furcsa adományok” cím alatt Hugh Conway angol írónak egy rendkívül érdekfeszítő regénye. Midőn t. olvasóink figyelmét felhívjuk ezekre, egyuttal megjegyezzük, hogy a „Pesti Hírlap” kiadóvatala (Budapest, Nádor-utca 7.) egy levelezőlapon nyilvánított óhajra mindenkinek szívesen küld egész héti mutatványszámokat, ingyen és bérmentve. A lap előfizetési ára különben egy hónapra 1 frt 20 kr.

VEGYES HIREK.

G. András Gyula halála mely részvételt keltett mindenütt. Alig terjedett el a gyászbeszéd híre, előkérültek a fekete zászlók, melyek boldogult trónörökösünk elhunytát jelezték. A vármegye és a gyászba vont városok, a r. cath. templomon a Bethlen collegiumon, a kaszinókon szomorun himbálja a fagyos szél a közgyász jeleit. A temetés napján d. u. 3—4 óráig a haragok szóltak.

— **Gróf. András Gyula ravatalára** vármegyénk nevében főispánunk vezetése alatt Dárdai Sándor, báró Kemény Endre és Géza. dr. Mohai Sándor, Tisza István

és Zeyk Dániel orsz. képviselőkből álló küldötség „Alsó-Fehérmegye — Kegyelete jelöl” felirattal díszes babérszort helyezett.

— **Orgonás Zsigmond** m. kir. honvéd alezredes zászlóalj parancsnokot, a mint sajnálattal halljuk Kolozsvárra helyezték hasonló állásba. Az alezredes ur oly közszeretben állott lovagias és barátságos modora folytán, hogy valóban veszteségnek tartjuk társadalmunkra nézve eltávozását.

— **A piknik**, melyet városunk ifjúsága f. hó 18-án adott a legfényesebben sikerült. Szerencsés gondolat volt a „Két Hattyu” termeiben tartani meg. bár a szép és tágas kávéház szűknek bizonyult ez alkalommal. Különös elismerést érdemel M u n k á c s y bérlő, ki maga vezette a disztit és felterített terhes és fárasztó munkáját. A tánc nagy animóval reggel öt óráig tartott, s az hittük, hogy ideje már hamut hinteni fejünkre. Ugy de hamvaszordán megtartott a „morzsapiknik” holott is éjjelutáni 2 óráig tartott a feszelen, jókedvű mulatság.

Alig tudtuk a névsort összeállítani: Morágyi István, Váró Ferenczné, Krizmanits Vilmosné, Buda Edéné, Tóth Miklósné, Cirner Józsefné, Donogány Jakabné, Nádori Vilmosné, Szász Józsefné, Hinléder Guidóné, Székely Ferenczné, id. és ifj. Winkler Jánosné, dr. Winkler Albertné, Vincze Dánielné, Lenk Lajosné, Vajna Janka Klimes Károlyné, Lázár Adolfné, Munkácsy Zsigmondné, Tamás Károlyné, Borsai Samuné, Papp Gyuláné, I. László Gyuláné, Török Dánielné, Nagy Adorné (Karácsonfalva) Hári Gyuláné (Sepsiszentgyörgy), Lajman Frigyesné, Köpe Vilma (Hétfalu), Szigethy Jánosné, Tellman Frigyesné, Kiss Albertné, Grünfeld Leopoldné, Bogdán Andrásné (Brassó), Kovács Gyuláné, Fűzi Sándorné, Grün Józsefné, dr. Mátyás Mihályné, Ürmösiné Farkas Mária, Makovicska Ottóné stb. asszonyok. Winkler Flora, Vajna Ilonka, László Kornélia, Cirner Laura, Török Gyöngyi, Varró Ráza, Köblös Erzi és Johanna (M.-Igen), Balog Ilona, Buda Irma, Kiss Ilona és Sarolta, Balogh Erzi (Kolozsvár), Papp Lenke, Sikorsky Matild, Gidófalvi Irén (Nagyseben), Fűzi Katinka, Ács Józefa, Nagy Marcsa, Makkai Margit, Bogdán Mariska (Sepsiszentgyörgy), Nagy Piroska (M. Ujvár), Deési Valeria, Grün Johanna, Andrassy Berta (Gyulafehérvár) lányok. (B.)

— **A marosújvári sóbányában** állítólag történt omlásról a lapokban megjelent hírek, amint örömmel értesülünk, alaptalanok.

— **A püspöki vizsgálat alatt álló** n.-enyedi ref. egyház hívei a híres magyar biblia fordító Károli Gáspár porai tőlébe emelendő síremlék és nevével elnevezendő jótékony alap javára 52 frt 60 krt adtak össze. Ezen adományozásra vonatkozólag a „Protestáns Közlöny” f. évi 8-ik számának hirrovatában így szöli: „A Károli emlékr. és alapra, a n.-enyedi ev. ref. egyházközösség gyűjtést rendezvén 52 frt 60 krt küldött fel az Igazg. Tanácsához. Bűszke lehet a n.-enyedi virágzó egyház, hogy szép adományával úgy az összegre, mint az időre nézve is a legelsőkk között foglal helyet”.

— **A márczius 8-ra** tervezett vónósenekar hangversenye megmagyarázhatatlan okok miatt — egy időre — elmarad. Sajnálattunknak adhatunk kifejezést e hir hallatára mely közönségünket egy művészi est élvezetétől fosztja meg.

— **Eljegyzés.** városunk egyik intelligens és jelentékeny szerepet vívő családjának tagját Sikorsky Mathildot, Sikorsky János és Györfly Matild kedves leányát, dr. Bogdán Andor brassói törvényszéki aljegyző és háromszéki nagy birtokos, f. hó 17-én szoros családi körben, özv dr. Donogány Jakabné házánál, eljegyezte. Gartulálunk a szép frigyhez.

— **Mulatság a bűjtben.** Örömmel vesszük tudomásul, hogy a főiskolai „Theologiai dalkar” évek óta nagy kedveltségnek örvendő jóhírű hangversenyét az idén márcz. hó 22-én fogja megtartani. E dalkar hangversenyei a közönségnek mindig valódi műveltséget nyújtottak s a változatosan összeállított program — melyet jóvó számunkban már közölni fogunk — az idén is biztos kilátást nyújt erre. A szorgalmas tagok, fáradságtalan karnagyuk Borsai Samu vezetése mellett, már is nagy tevékenységet fejtenek ki új és classikus darabok betanulásában, hogy a nagyközönségnek — mely mindig nagy érdeklődéssel és elismeréssel viseltetik a dalkar szereplési iránt — igényeit minden tekintetben kielégítsék. Előre is felhívjuk egy helybeli, mint a vidéki közönség figyelmét a hangversenyre, mely a legkedélyesebb és legsikerültebb mulatságok egyike szokott lenni. Örömmel üdvözljük a hosszú bűjtnek — talán — ez egyetlen mulatságát!!!

— **Iparos estély.** Az iparos ifjúság egy része hushagyó kedden igen sikerült kivilágos viraditig tartó pikniket rendezett a nemzeti szálloda nagy termében. A jókedvnek csak a felkelő nap vetett véget, a négyeseket 28—30 pár táncolta.

— **Nekrológ.** Özv. Keresztes Józsefné f. hó 18-án nagy veszteség érte: a könyörtelen halál kedves kis Ödön nevű fiát ragadta el a szerető anya kebeléről. Temetése 20-án a theol. dalkar gyászzeneké mellett nagy részvételt tartott meg Nyugodjék csendesen.

— **Háportoni csendélet.** Folyó hó 9-én este 7 órakor Simon Jánost, gr. Bussell Henrik gazdatisztját, két ember orozva megtámadta és fején, bottal, vasvillával 25 napi betegséget okozó, súlyos sebeket ejtett. Az ügy a bíróságnál és birtokosok körében feltűnést keltett. Az orvátadás bosszu műve lehet.

— **Időjárás profétái,** kezdve Falb urtól, mindannyiját váratlan csapódás érte a még inkább erősödő hideggel. Pénteken reggel — 18, szombaton — 20 C° nevette a tavaszi napfényen felé közelgő nap erőlködését. Észak és kelet felől, Északkelet és Ázsia tartományai-ból oly hatalmas nyomult felénk a hideg és száraz levegő nagy légnymás, hogy — a mi ezekben egyzer történik meg — az atlanti tengerről jövő depressziók is ijedten kezdtek visszafelé hátrálni kelet felől nyugatra rák módjára. Jó hogy van mentésük is: Ázsiából nem távirotnak mindennap reggelén az európai meteorológusoknak.

— **Nyilvános köszönet.** A „Verespataki dalkör” által f. hó 2-án rendezett hangverseny alkalmával a következő urak fizettek felül: Kornyai Károly ur 1 frt, Gelanics István 1 frt, Tóth Kálmán 1 frt, Ajtai János ur 3 frt, Ebergényi Mózes ur 3 frt, Nick János ur 1 frt, Moldován Lajos ur 3 frt, Szabó Edmund ur 2 frt, Blaha Gábor ur 2 frt. Fogadják a dalkör öszinte köszönetét. Jánky Kálmán elnök, Jánky Aladár jegyző, Csiki Aladár pénztárnok.

— **Az adózó közönség figyelmébe.** Nagyenyed város adó hivatala, egy az általa kibocsátott hirdetésnyében közhírrá teszi azt, hogy a folyó 1890. évre a m. kir. pénzügyigazgatóság által jóváhagyott föld-, házadó, valamint az I. II. oszt. kereseti adó kivételai-lajstromok a városi adóhivatal hivatalos helyiségében február 22-től márczius 3-ig nyolcz napt közzélmére vannak kitéve, felhívatik tehát az adózó közönség, hogy adókönyveskéikben leendő beírás végett, — 1 ftól 5 frtig terjedhető bírság terhe alatt, — okvetlen jelenjék meg, s a netaláni sérelmei ellen a felőlyamodást 15 nap alatt adja be, mivel azon tul folyamodásait tekintetbe nem fognak vétetni. Másik hirdetésnyében figyelmezteti miudazon hadmentességi díj fizető kötelese egyénekét kik oevallásaitak nem adták be, hogy azt e hó végeig adják be, mivel ha ezt nem teszik hadmentességi díjjal hivatalból fognak megállapítani.

„Nagy félelmek között jöttünk többen szekéren és szerencsésen el is érkezünk egész a Holt-Máros irányáig.”) Egyszer látok előtűnk jöni öt lovas. Azonnal vérem is megfűlt a mint felismerém, hogy oláh tribunok. Közlebb jöve sebes s vágatva futnak felénk s egyszerre ezt kiáltják „áll meg, ne mozdulj, mindjárt meghalsz” s kértek tőlem puskát, löport, kardot.

Tudván hogy azon szekeren, melyen én helyet foglaltam fegyver nincs, nyugodt voltam.

Nem is találtak nálunk ilyest semmit. Ekkor így szólottak hozzám: „Ülj fel a szekérbe igazad van”.

Ezután az utánam jött másik szekér került vizsgálat alá, melyen már találtak fegyvert. Erre újra még inkább megjárdtem. Azt gondoltam, hogy mindnyájunknak végünk lesz.

Csodálatos képen nem bántottak, hanem így szólottak hozzám: „Menjetez haza, estére érkezik városotokba 9000 oláh. adjatok nekik jó szállást és enni valót”.

Megszabadulván tőlük, csendesen jöttünk egész a város végéig. Itt lezártam a szekérről, mivel igen sokan voltak magyarok a város végén.

Ezek kérdezték tőlem, hogy jönek-e az önkéntesek. En eme kérdésekre mit sem válaszoltam, mert sok városi oláh álldogált itt.

Bennebb jöve a városba, itt is minden oldalról hasonló kérdést intéztek hozzám.

En tudván, hogy nem jönek, nem biztattam senkit.

Igy lassanként haladva fel a Magyarutczán, mikor a tanácsháza elébe értem, megláttam, hogy quartélyoznak s majd minden házhoz 10—15 oláhot szállásolnak be,

*) A városról 20—30 peroznyi távolságban fekvő erődség az országot mellett.

— kérdém egytől mástól, hogy mikorra várják őket? Mindjárt jönnek, lőn a felelet.

Erre siettem haza az anyémekhez, nehogy az oláhtábor hirtelen berohanjon s engem az utcán találjon”.

Az enyediék tehát még január 8-án is remélték, hogy megszabadulásukra Tordáról magyar csapatok fognak érkezni. Tudták, hogy nem jönek és mégis remélték. Ilyen a remény. Nem szokta elhagyni az embert az utolsó pillanatig.

Január 8-án párszor én is megfordultam a piac környékén.

Szegény nagyanyámék küldtek, hogy menjek, halljak és hozzak hirt.

A városháza előtti csoportulásokat magam is láttam. Hallottam a férfiak ajkairól a panasznak, a zugolódásnak súlyos szavait elhangzani, melyek főleg a Tordán állomásozó magyar csapatok ellen irányultak, hogy segítségünkre nem jönek, hogy alig 4—5 mértföldnyi távolból pusztulni engednek. Voltak eme csoportokban nők is elegenden. Ezek is elkéseredetten zugolódtak, majd fohász-kodtak és sirtak. Jelentékeny csoportosulást láttam még a mászárszék előtt, mely a vár délnyugoti szegletével átellenben volt és van ma is. Láttam a lovakon vágató tribunokat tollas, többnyire fekete báránnybor kucsmával fejtűn, fekete téli kabátban, oldalukon karddal, mely vágatás közben eselentül himbálódzott és verte a szegény hó oldalát. Elszállásoló oláhoikat nem láttam. Ugy hiszem, hogy az elszállásolás teendőit egy időn tul a város szállásmestere vette át tőlük és végezte be este felé. A reggel bejött szállásoló oláh csapat, dél időközül visszatért a főhadri szállásra Csombordra.*

*) Pópa Dumitru oláh ember, enyedi lakos látta, mikor az elszállásoló oláhcsapat déli idő körül, a Szentkirály-utczán, melyen reggel a városba bejött volt, Csombordra visszahúzódt.

Prodán utasíthatta ki őket a városból. En különben mint már említém csak megfordultam párszor a piac környékén, aztán siettem haza, mert a roppant hideget, gyermek lévén, nem bírtam hosszabb időn át kiállani.

De hát mit tett Prodán a térparancsnok?

Ő délelőtt 9 óra körül lovagolt be szokott kíséretével a városba. A városi tanács azonnal hozzá sietett, a történeteket neki előadta s esdekelve kérte, hogy bírja rá Axentit, miként teljesen figyelmeztelen táborát, azt az ellenséges indulatu tenger embert ne hozza a városba, mely itt kétségen kívül rendetlenkedni, rabolni, sőt minden valószínűség szerint égetni és gyilkolni is fog.

Prodán az előadottakat hallva, szokott, nyugodt modorával ugyan de észrevehető megütődéssel jelentette ki a tanács előtt, hogy nincs miért féljenek az enyediék. Enyed az ő hatáskörében fekszik; ő oda nem fog bebocsátani semmi oláhcsapatot.

Enyednek — folytatá nyilatkozatát, nincs semmi nagy katonai bűne. Hangsúlyozta, hogy azon vidéknek, melynek ő igazgatója, egyenes érdekében áll Enyed jóléte, emelkedése, mert ama havasi vidék csaknem minden készítményét Enyeden adja el és csaknem minden szükségességekkel onnan látja el magát.

„Mindezekért — folytatá — úgy fog Enyedre vigyázni, mint saját szeme fényére”.

(Folytatása következik.)

CSARNOK.

A nagyenyedi sebesültek szállítása Tordára.

Közl: DANCS LAJOS, nyug. m. kir. honvéderősnagy.

A lapokból értesülök, hogy Nagyenyeden kegyelettel ülték meg a város elpusztulásának 40 ik évfordulóját. Időszertűnek találok elmondani, hogyan történt a sebesültek szállítása Tordára.

Azon időben Tordán voltam állomásban a 27-ik zászlóalj két századával, — a melyet Csucsánál elfelejtettek az előőrstől bevonnai, midőn a sereg Kolozsvárra bevonult. — Azon időtől fogva önállóan működtem egész májusig, míg zászlóaljamban nem csatlakoztam. Midőn Kolozsvárra értem, a seregnek hült helyét találtam s midőn magamat Tóth Ágoston térparancsnoknál jeleltem, az igen megörült, hogy Csucsán feledek, legalább van két század honvédeje. Felrendelt a fellegvárba. Azonban néhány nap múlva Tordára rendelték, hol báró Egloffstein alezredes volt a parancsnok, mert neki se volt katonája, Bem mindeut magával vitt.

Megérkezésem után néhány napra kapom a rendeletet, hogy Mezőszaporra, menjek valami tribunokat elfogatni; — de biz azok be nem vártak engem, hanem abban a borzasztó hidegben és hóban kellett erdőben és tanyákon nyomozni.

Itt kaptam a rendeletet, hogy menjek Enyedre s szállítsam be a sebesülteket, szedessem össze a fagyos tagukat s kísérem be Tordára. Enyedre érve értesültem, hogy ott van már egy nemzetőri zászlóalj D. őrnagy vezetésével s Perczy Kress Chevauxleger tiszt, kit a forradalom Nagyváradon talált, hova lovak átvétele végett egy különírtványval volt kiküldve, ő és alárendeltjei mind olaszok voltak s szívesen tértek át az igaz ügyhöz s szolgáltak lelkesedéssel az önvédelem harcát. Perczy később vitéz ezredes lett. Velem felejtődött Csucsán az előőrson. Igen meg örültünk egymásnak. Tőle tudtam meg, hogy a sebesültek s elfagyott tagok, kik a város feloldása alatt az erdőbe menekültek, összeszedettek s 70 szekérré fogják következő nap felpakolni s azokat fogjuk kísélni. Egyszermind aggodalmát fejezte ki, hogy ily nagy szállítvány fedezésére mindössze két századot rendeltek ki, mert a zászlóalj nemzetőr nem jöhet számitásba, amennyiben ezek csak lánzsával vannak felfegyverkezve; neki meg biztos tudomása van arról, hogy a várost feloldó oláhtábor Felvinc környékén táboroz, nekünk meg a szállítmányival Felvincet kikerülni lehetetlen.

Másnap reggel készen állott a szállítvány. Perczy Chevauxleger legényeivel, utána én egy század honvéddel, aztán a tenger sok szekér, azokat bezárta a parancsnokságom alatt álló második század Ligetty hadnagy vezénylete alatt. A nemzetőrök elől is hátul is mentek.

Perczy aggodalma nem ok nélküli volt. A mint elővédje Felvinczre bement, sortűzzel fogadták azokat s néhányan el is estek, az elővéd visszavágtatott jelentést tenni, hogy az egészen elpusztult helység közepén épességben megmaradt templom előtt két század granicsár van felállítva s azok tüzeltek rajtuk. Perczy közli velem a történetet, én őt a nemzetőr őrnagyhoz, mint legmagasabb rangfokozatához küldtem, de ez a Perczy jelentésére azt mondotta „csináljatok a mit akartok én lánzsával puska ellen nem tehetek semmit“. Perczy közli velem a határozatot. Megkértem, küldjön egy lovaszaton rendelettel Ligetty hadnagyhoz, hogy futó lépésben jöjjen azonnal előre s csatlakozzék hozzám. Addig pedig én elfoglaltam Felvincz házromjait s fedett állásban megkezdtem a tüzelést a templom előtt álló elleneségre. Előnk tüzelés fejlődött. Ekkor Perczy azt üzeni nekem, hogy a Felvincz feletti hegyormon egy beláthatlan tömeg, az Enyedet elpusztító oláhtábor mozog előre, a hegyről alá száll a völgybe, melyen a Tordára vezető út visz keresztül, úgy elvágja utunkat. Én csak addig tüzeltem, míg második századom megérkezett, s ekkor rohamot vezényeltem s szuronyt szegezve rohantunk a grenecsekre. Ezek a támadást be nem várták, hanem futottak a hegyre hogy csatlakozzanak az oláhtáborral. Mi rohantunk utánuk, a jó nemzetőrök nyomultak utánunk éktelen lármával. Az oláhtábor is megállott a hegytetőn, lövett ránk egy faágynál, de oly szerencsésen, hogy az ágyu elrepedt s néhány oláhtüzért halva találtunk mellette, midőn felértünk. Az oláhtábornak pedig csak a hátát láttuk, úgy elszaladtak grenecsestől együtt mire felértünk.

Ezen idejében eszközölt roham mentett meg mindnyájunkat a biztos haláltól, mert ha az óriási tábor lejöhét a hegyről, elvágja utunkat, felkoncol mindnyájunkat s Torda Enyed sorsára jut.

Megszabadultunk tehát szerencsésen. A hegytetőn összegyűltünk. Egy ur — ki velünk jött Enyedről — megölelt, mint a szállítmány megmentőjét magasztalt, ki vitézségével s idejében alkalmazott rohamával annyi ember életét mentette meg. Én pedig erre nagy igazán azt mondtam, hogy az egész dologban nem volt semmi vitézség, mert midőn beláttam azt, hogy ha előbb

nem támadok, hanem bevárom, míg az oláhok lejönnek a hegyről, úgy a menekülteket velünk együtt nyársba huzzák, tehát inkább a nyársbuzástól félelem, sem mint a vitézség volt a tett indító oka. De ő azt nem úgy magyarázta, elárasztott dicsérettel s egy angol paripát adott alám, mert igen kivoltam merülve a hegyre eszközölt roham miatt. Volt rajtam egy báránnyal bélelt bekecs, daczára a nagy hidegnek, az csupa víz volt az izadságtól. A hegytetőn megpihentünk s haraptunk valamit s mikorára elindultunk már alkonyodni kezdett.

Én lóháton a menet élén mentem, már beesteledett egészen. Akkor valami váratlan nesz, — mintha csapatok menetelnének s ágyukerekek dübörögnének — közöledett felénk, azt hittük az oláhtábor előzött meg s jön velünk szembe.

Előre vágattunk s csakhamar „álj! ki vagy?“ hangzott felénk. Hála Istennek a tordaiak voltak. A mig mi az ellenséggel elvöltünk foglalva, a nemzetőrök parancsnoka benyargalt Tordára, hírdül vitte az enyedi expeditio lemeszárását, melyből csak ő egyedül menekedett meg.

Lehet képzeli, ezen hir mily zavart okozott Tordán. A jó tordaiak már elváltak készülve, hogy Enyed sorsára jut városuk.

A derék Egloffstein minden fegyvertfogható embert összeszedett, két ágyuval a képzelt ellenség elé vonult. Leirhatatlan volt az öröm s lelkesedés, midőn megtudták győzelmünket. Azonnal futár menesztett Tordára az öröm hírral s mire mi bevonultunk, az egész város ki volt világitva tiszteletünkre. A „Biazini“-be volt a nagy áldomás. Én pedig győzelmem jutalmául kaptam — egy nagy tüdőgyuladást.

KÖZGAZDASÁG.

Törvényjavaslat a bortermelés és a borkereskedés védelméről.

Az országgyűlés többszörös sürgetésére a mult ülészenon terjesztette elő az akkori ipari, kereskedelmi és földmívelési miniszter a gyártott borok elleni törvényjavaslatot, melyet azonban a szakközlettségokban fölmerült alapos kifogások után a miniszter visszavont. A módosított javaslat már ez ülészek elől is be volt terjesztve; azonban újabb alakjában sem nyerte meg a szakkörök helyesléseit miert is B a r o s s Gábor kereskedelemügyi miniszter mult év december 16-ára a szakfőiskolából újabb értekezletet hívott egybe, mely a sokat hányatott fontos törvényjavaslat szövegét végre közmegegyezéssel megállapította.

A törvényjavaslatot ez újabb szövegezésében B a r o s s Gábor meg küldte a kereskedelmi és iparkamarák és a borászati egyesülteknek azzal a felhívással, hogy arra vonatkozó javaslataikat 8 nap alatt terjesszék föl hozzá. Ebből az következik, hogy a miniszter lehetőleg rövid idő múlva ismét a ház elé szándékozik vinni e törvényjavaslatot. A széles körök érdeklő törvénytervezetet ez érdekelteknek eleve való tájékozása szempontjából a következőkben közöljük:

1. § Tilos mesterséges bort forgalomba hozni anélkül, hogy az határozottan mesterségesnek jeleztenék. Tilos bort oly borvidék megjelölésével forgalomba hozni, a melyen az nem termelt. Tilos a bort oly szőlőfaj megjelölésével forgalomba hozni, a melyből az nem készült. Tilos végül a bort más, olyan termelő neve alatt hozni forgalomba, ki azt nem termelte. Nincs azonban kizárva az hogy valaki egy vidékén összevásárolt bort saját elnevezése alatt hozhasson forgalomba.

2. § Az olyan bort, mely nem ugyazon borvidéken termelt, hanem különböző borvidékeken termelt borokból kevertetett, csakis borvidéket nem jelző elnevezés alatt szabad forgalomba hozni: helyesebben nem szabad borvidéket jelző elnevezés alatt forgalomba hozni; az olyan bort, mely nem ugyazegy szőlőfajtából, hanem több szőlőfaj keveréséből állítottatott elő, egy határozott szőlőfajta elnevezés alatt forgalomba hozni nem szabad.

3. § A) Természetes, azaz nem mesterséges az a bor, mely — az okszerű borászat elveivel megegyező módon — friss szőlőmustból készült. Az okszerű borászat elveivel megegyezőnek tekintetik mindazon eljárás, mely a borok természetéből származó és a különböző évek szerint változó hiányait javítani képes, a nélkül, hogy azokat fajbeli és a borvidéket jellemző sajátágaiból kivétkeztetné.

B. Mesterséges vagy műbornak tekintendő s így egyszerűen „bor“ elnevezése alatt forgalomba nem hozható és áruba nem boesátható, hanem csakis mesterséges voltát, vagy előállítás módját jellegző elnevezés vagy megjelölés alatt áruba boesátható mindazon borszerű és bornak nevezett folyadék, mely az előző A) pont alatt körüirt feltételeknek meg nem felel.

C) Az ugynevezett petiolizálás után friss törkölyből viz és czukor hozzáadásával készült ital (csiger vagy lőre) természetes bornak nem tekinthető és így egyszerűen „bor“ elnevezése alatt nem árusítható s forgalomba nem hozható.

4. §. A borvidékek beosztását a földmívelésügyi miniszter állapítja meg. Azt, hogy mi tekinthető és tekintendő a 3. § értelmében „az okszerű borászat elveivel megegyező“ eljárásnak — időről időre rendeleti uton a földmívelésügyi miniszter állapítja meg.

(Folytatása következik.)

Meteorologiai adatok.

január 15—21 Nagyenyeden

NB. Az adatok sorrendje: légnyomás közepe mm tengerseninén, hőmérsék közepe, maximuma és minimuma C° borulat (bt=borult, bs=borus, dt=derült, ds=derős) legnagyobb szél (E—K—D—N 1—10 fokkal) csapadék mm stb. Az egész hétről szóló sorozat zárjeles számai az előbbi hét közti különbséget jelentik.

Szombat.	71.3	-05.7	-2.6	-09.4	83	bs	EN3	ny hó
Vasárnap	70.0	-08.6	-2.5	-12.5	82	dt	EN1	—
Hétfő	71.2	-09.8	-3.5	-15.1	84	bs	EN2	—
Kedd	73.0	-09.2	-3.8	-14.6	87	bs	EN3	0.1 dér
Szerda	71.4	-03.9	-0.5	-11.0	97	bt	—	2.8 hó
Csütörtök	75.0	-04.2	+0.0	-04.5	91	bs	EN3	0.5 „
Péntek	75.3	-13.1	-8.0	-17.8	78	ds	EN4	0.1 dér
Egész hétről.	72.5	(+3.5)	-3	(-2.4)	89	(+1)	bs	3.5 +0.3 hó, dér.

A jövőben valószínű időjárás: ezelőt két héttel történt jelzés II-ik fole (enyhülés) nem vált be, váratlanul hosszas maximum Oroszország (Sibéria?) felől visszanyomván az atlanti depressziókat, minék következtében továbbra is télies marad, egy párszor még rendkívüli hideggel.

Közl: Dr. F. D.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65 per Metter — glatt und gemustert (ca. 150 versch. Qual.) — vers. roben- und stückweise porto- u. zollfrei das Fabrik-Depot G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. (2)

Répatermelők figyelmébe!

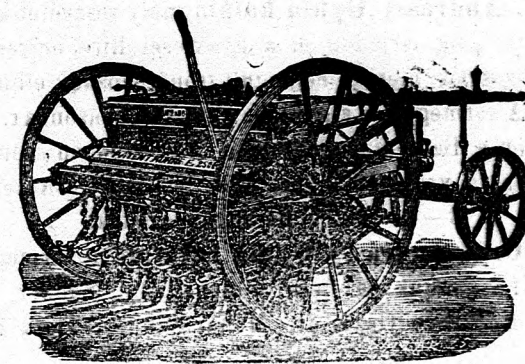
KÜHNE E.

GAZDASÁGI GÉPGYÁRA

Gyár: Főraktár:

MOSONBAN. BUDAPEST,

(Alakult 1855.) VI., vácz-körut 21.

ajánlja egy és kétvasu ekéit, Laackeféle hírneves rét- és szántóföld boronáit, Turcsányi-féle szab. kéregtörőt.

HUNGARIA-DRILL

a legjobbnak elismert sorvető gépeit.

Répatermelők számára könnyű

olcsó sorvető-gépeit, kitünő jó repavető-

gépeit, (különlegesség), ugyszintén min-

dennemű kapáló és mivelő eszközeit. (2-6)

Szíves megfigyelésül !!

Ezerszeresen kipróbált s orvosi tekintélyek és számos

magános bizonyítványával kifintetett készítmények

Dr. Miller mohnóvénnyedre, meglepő hatású köhögés

rekedtség, torokfájás, nyálkásodás, kezdődő tüdőgümónél és

egyrátalan a légzőszervek minden gyuladásánál. — Tégllyben

gyermek és felnőttek számára. Egy téglly ára 50 kr.

Miller tyukszembalzsama

Csalhatatlan szer tyukszemek, szemölcsök és fájdalmas

börkeményedések ellen. Ára egy dobozban levő üveges-

nek ecsettel és használati utasítással együtt 48 kr.

Valódián kaphatók: Nagyenyeden Bisztricsányi Lajos

fűszerkereskedőnél. Szászrégenben Vermscher E. gyógyszer-

résznel. Deesen Nick F. fűszerkereskedőnél. Csikszere-

Leicht F.-nél. Beszterozén Fischer testvérnél. Gyulafehé-

várt Fröhlich F. gyógyszerésznel. Fogarásban J. Bergleiter

Sternbory J. és Glein R. gyógyszerészeknél. Nagyszébenben

Reisenberger F.-nél. Marosvásárhelyt Nagy Sándor gyógy-

szerész a „vörös kereszt“-hez és Bucher M. kereskedőnél

Központi szétküldési raktár: (4-16)

Miller J. gyógyszerész Brassó.